

CSICSMANN LÁSZLÓ, KEMENSZKY ÁGNES (SZERKESZTŐK): A NEMZETKÖZI RENDSZER ALAKVÁLTOZÁSAI A 21. SZÁZAD ELEJÉN

Rostoványi Zsoltot egész tudományos karrierje a Budapesti Corvinus Egyetemhez, illetve annak elődintézményeihez köti. Amellett, hogy a nemzetközi rendszer civilizációs-kulturális szemléletű elemzésének meghonosítója, a Közel-Kelet és az iszlám tanulmányok vitán felül prominens szakértőjeként tartható számon, aki dolgozott az egyetem és más szervezetek vezetésében – dékánként és rektorként is kihívásokkal teli időszakokban tudott sikeres lenni –, valamint a nemzetközi kapcsolatok szak oktatásának és kutatásának hazai műhelyteremtő tevékenységében is sokat tett az oktatás színvonalának fejlesztéséért, és maga is alkotó részeseként járult hozzá korunk számos nemzetközi diskurzusához. Nagy tisztelet övezi kollégái és diákjai körében.

Ebben a kötetben, amely az ő 70. születésnapja alkalmából készült, szimbolikusan huszonegy cikk kapott helyet összesen huszonhárom szerzőtől. A cikkek témakörei jól illeszkednek mind a professzor tudományos életpályájához, mind pedig a címben említett és a jelen korszakot döntően befolyásoló folyamatokhoz. A könyv ugyanakkor multidiszciplináris munkának számít, hiszen több szövegből vizsgálja a végbemenő – vagy már lezajlott, de a jelen korunkra direkt hatással lévő – folyamatokat, és egy ténylegesen globális képet kínál. Ily módon tartalmaz cikkeket történelmi, nemzetközi jogi, biztonságpolitikai és diplomáciai témakörökben, foglalkozik konfliktusövezetekkel és egyes államok – valamint szövetségek – bel- és külpolitikai kihívásaival. Ahogy a könyv bevezetőjében is olvashatjuk, ez a munka „rávilágít arra a sokszínűségekre, amely napjaink világpolitikai folyamatait jellemzi, másrészt Rostoványi Zsolt professzor gazdag életművének különböző állomásaira is reflektál”.

Elsőként a Békés Csaba által írt, a Varsói Szerződés felbomlásához vezető út – különös tekintettel a magyar és csehszlovák, majd a lengyel szerepvállalásra, valamint a szovjet vezetésre nehezedő külső nyomásra – kapott helyet. A folytatásban Búr Gábor ír az elmúlt évtizedek során csak fokozódó leszakadásról, amely az afrikai – kiváltképp a szubszaharai térséget – övezi, s mutatja be a jelentős különbségeket az egyes országok között, melyek következtében mindennemű általánosítás téves útra vezet. Csicsmann László és Paragi Beáta cikke az Ábrahám-megállapodásokat, azokat a bilaterális kapcsolatok normalizálására hozott egyezségeket, valamint azok fogadtatását és dilemmáit mutatja be, melyek immár hat arab állam hozzájárulásával a hosszú évtizedek óta konfliktusokkal teletűzdelt arab–izraeli viszony rendezését tűzték ki célul. Dévényi Kinga a 18–19. században Északnyugat-Afrikában létrejött szúfi rendek tevékenységét, megítélésük és

tevékenységük változását írja le, míg Dudlák Tamás a közel-keleti kurdok transznacionális helyzetét vizsgálja a határkutatás perspektívájának kiemelésén keresztül. Gálik Zoltán tanulmánya az Egyesült Királyság külkapcsolati rendszerében a Brexitet követően esetlegesen bekövetkezett mértéki és minőségi változásokat tárja fel. Gazdag Ferenc azt a kérdéskört vizsgálja, hogy Franciaország – mely jól láthatóan rendelkezik globális ambíciókkal, és Macron elnök alatt vezető szerepre törekszik az Európai Unión belül – valójában hol és milyen jellegű hatalomként pozicionálható jelen korunkban? Majd pedig Kaponyi Erzsébet munkája következik, amelyben rávilágít, hogy az Európai Bíróság álláspontja szerint az elsőbbség elve szükséges az uniós jog egységességének biztosításához az Európai Unióban, ami viszont kihívást jelent a tagállamok számára a saját alkotmányos hagyományaikkal való összhang megteremtésében. Kemenszky Ágnes és Kőváriné Ignáth Éva két etnoföderalista állam – Belgium és Bosznia-Hercegovina – példáján keresztül vizsgálja a multietnikus állam kialakulását, működését, kihívásait. Kiss J. László itt publikált cikkében az 1990 utáni Németországot geoökonómiai hatalomként mutatja be, melynek külpolitikáját az exportban vezető nagyvállalatai is befolyásolják, és amely bilaterális kapcsolatokon keresztül működteti külkapcsolatait, továbbá, ahol a gazdasági és biztonsági érdekek az emberi jogok és demokrácia kérdéseivel szemben prioritásnak bizonyulhatnak. Koller Boglárka a 2021. évi Európa jövőjéről tartott konferencia háttérét mutatja be, ugyanakkor rávilágít a kimenetelt illetően az integrációban bekövetkezendő érdemi változások valószínűtlenségére is. Ezt követően Lehoczki Bernadett tanulmánya a kínai befolyásnak az elmúlt húsz évben tapasztalható növekedését, illetve következményeit tárja fel Latin-Amerikában és a Közel-Keleten, kereskedelmi statisztikák, politikai találkozók és biregionális intézmények aktivitásán keresztül. Magyarics Tamás arra mutat rá cikkében, hogy – ellentétben a nemzetközi fősodor kijelentéseivel – Obama és Trump elnökök, valamint Trump és Biden elnökök külpolitikájában nem volt nagymértékű eltérés, továbbá a sokak által radikálisnak tekintett Trump elnök külpolitikáját veszi górcső alá. A Marton Péter által írt, empirikus kutatáson alapuló összegzés az Irakból vagy Szíriából távozók és menedéket keresők narratíváit mutatja be a körülmények és ok-okozati tényezők bevonásával mintegy 148 beszámoló alapján. Nagyné Rózsa Erzsébet szintén egy nagyon érdekes biztonságpolitikai kérdéskört vizsgál cikkében: az Egyiptomban végbemenő demográfiai robbanást, melynek a fenntarthatósága a klímaváltozás, regionális háborús fenyegetettség és gazdasági reformtörekvések okán egyaránt kérdéses. Sz. Bíró Zoltán átfogó cikkében az Alekszej Navalnij elleni merényletkísérlettel kezdődő belpolitikai válságról, valamint az orosz választások végbemeneteléről és valós jelentőségéről ír. Szalai Máté a környezettudatosság tekintetében manapság gyakorta emlegetett zöld átmenet lehetséges hatásairól ír az Európai Unió és az Öböl-menti Együttműködési Tanács közötti kapcsolatok tekintetében, és veszi sorra a lehetséges forgatókönyveket. Szávai Ferenc az Oszmán Birodalom

felbomlásához és államutódlásához vezető utat mutatja be egy történeti áttekintés keretében. Szűcs Anita az orbáni illiberális demokráciának kísérel meg értelmezési keretet adni a külpolitika vonatkozásában, azzal együtt, hogy elsősorban az annak létrejötte óta eltelt rövid idő okán, ez egy számos kihívással járó vállalkozás. Vékony Dániel elemzése arra mutat rá, hogy hogyan használja a marokkói rezsim az iszlámot a bel- és külpolitikai céljai elérésére, illetve mi az iszlám szerepe a marokkói rezsim esetében. Végezetül, Zsinka László a modern területi állam megszületése mögötti társadalmi, gazdasági, adózási, katonai és bürokratikus folyamatok, összefüggések történeti hátterét mutatja be.

A kötet amellett, hogy számos aktualitással foglalkozik, és sokrétű szakmai kérdéseket taglal, rendkívül olvasmányos, méltó megünneplése Rostoványi professzor munkásságának, amelyre több szerző is hivatkozik.

(Csicsmann László – Kemenszky Ágnes szerkesztők: A nemzetközi rendszer alakváltozásai a 21. század elején. Tanulmányok Rostoványi Zsolt 70. születésnapja alkalmából. Budapest: Budapesti Corvinus Egyetem, 2022, DOI: 10.14267/978-963-503-907-4, <http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/7277/>)

Kása Bálint

doktorandusz
Budapesti Corvinus Egyetem